

Przywrócono świetność grobom wojennym i zabytkowym pomnikom

2020-12-15

Widoczne są już kolejne efekty renowacji konserwatorskich na cmentarzach wojennych i komunalnych w Krakowie, które zrealizowano w tym roku. Ostatnie z prac zakończyły się w listopadzie, na 1. i 2. kwaterze wojskowej na cmentarzu Rakowickim oraz na kwaterze żołnierzy Wojska Polskiego - informuje Zarząd Cmentarzy Komunalnych.

Miasto pamięta o grobach wojennych

Prace konserwatorskie przy zabytkowych pomnikach nagrobnych w większości zostały ukończone w ostatnich dniach października (na cmentarzu Podgórskim i cmentarzu Rakowickim). Co istotne, także w październiku dobiegł końca pierwszy etap modernizacji cmentarza wojskowego na Wzgórzach Krzesławickich, przy znacznym udziale pozyskanych przez ZCK środków zewnętrznych.

Restauracje **grobow wojennych i zabytków cmentarnych**, prowadzone przez miasto to odzwierciedlenie dbałości zarówno o dziedzictwo materialne - integralną część jego historii, ale także pamięć poległych w walce o ojczyznę.

Również i w tym roku, wzorem lat ubiegłych, miasto kontynuuje prace konserwatorskie mogił żołnierzy polskich na 1. i 2. kwaterze wojskowej na cmentarzu Rakowickim przy ul. Prandoty. Zasięg robót w tym roku objął ponadto groby żołnierzy poległych podczas II wojny światowej na kwaterze żołnierzy Wojska Polskiego, na wspomnianej nekropolii oraz renowacje zabytkowych nagrobków na trzech krakowskich cmentarzach komunalnych.

Prace w obrębie 1. i 2. kwatery wojskowej na terenie cmentarza wojskowego na cmentarzu Rakowickim zostały sfinansowane ze środków Rad Dzielnic, Budżetu Obywatelskiego oraz Gminy Miejskiej Kraków.

W przypadku remontu nagrobków żołnierzy polskich, w tym walczących podczas I wojny światowej oraz biorących udział w walkach w latach 1919 -1920, zmarłych w okresie międzywojennym i pochowanych na cmentarzu Rakowickim w obrębie pierwszej i drugiej kwatery wojskowej, tegoroczne zadania objęły: rekonstrukcję zniszczonych elementów betonowych nagrobków, renowację płyt napisowych tzw. attyk, tablic oraz krzyży na nagrobkach żołnierskich, tablicy marmurowej z inskrypcją, rekonstrukcję w granicy, strzegom zniszczonych elementów betonowych 10 nagrobków na kwaterze 2. wojskowej wraz z ich osadzeniem na nowych fundamentach, wymianę lastrykowych nagrobków na nowe - z granitu strzegomskiego z wykuciem napisów upamiętniających pochowanych żołnierzy WP.

W odnowionych mogiłach spoczywają m.in. ppłk. Alfred Kostka, Edward „Mucha” Muszyński, Bolesław Zieliński, Jan Czerniowski.

Wszystkie prace przy grobach w obrębie 1. kwatery wojskowej sfinansowano ze środków Gminy Miejskiej Kraków wydzielonych do dyspozycji dzielnic (dzielnica I Stare Miasto - kwota 11,7 tys. zł,

dzielnicą II Grzegórzki – kwota 9 tys. zł oraz dzielnicą III Prądnik Czerwony – kwota 5 tys. zł).

Ponadto zrekonstruowano w granicach 10 nagrobków żołnierzy polskich na kwaterze 2. wojskowej, wraz z osadzeniem ich na nowych fundamentach.

Wartość prac to 6,3 tys. zł pokryte ze środków Gminy Miejskiej Kraków. Zadanie realizowano w ramach Budżetu Obywatelskiego Miasta Krakowa 2019 – środki w wysokości 50 tys. zł.

Łącznie w tym roku, w obrębie 1. i 2. kwatery wojskowej dokonano rekonstrukcji oraz prac remontowo-konserwatorskich na 14 nagrobkach.

Zły stan techniczny wielu pozostałych nagrobków wykonanych w okresie międzywojennym kwalifikuje je do podjęcia pilnych prac remontowych (na kwaterach 1, 2, 3, 4 i 5 wojskowej pozostaje do odnowienia kilkadziesiąt mogił żołnierzy Wojska Polskiego). Spękanie płyty i częściowo nieczytelne napisy epitafijne uniemożliwiają odwiedzającym cmentarz właściwą identyfikację pochowanych tam żołnierzy. Dlatego też w latach następnych miasto również planuje renowację oraz wymianę kolejnych nagrobków na grobach żołnierskich.

Odnowione groby na cmentarzach Rakowickim i Podgórskim

W 2020 r. dokonano wymiany nagrobków na grobach żołnierzy polskich na kwaterze żołnierzy Wojska Polskiego na cmentarzu Rakowickim. Zostały one sfinansowane z dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wojewody Małopolskiego oraz środków własnych Gminy Miejskiej Kraków.

Na wniosek Gminy Miejskiej Kraków złożony w ramach programu „Groby i cmentarze wojenne w kraju” na realizację zadania zostało przyznane dofinansowanie ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszy Promocji Kultury, oraz przyznane zostały środki finansowe Wojewody Małopolskiego.

Roboty budowlano – montażowe objęły 58 nagrobków żołnierzy WP z lat 1939-1945. Polegały one na wymianie lastrykowych nagrobków na nowe – z granitu strzegomskiego, z wykuciem napisów upamiętniających pochowanych żołnierzy WP, renowacją elementów metalowych (orzełków, krzyżyków) i osadzeniem na nowych nagrobkach.

Wartość zadania: 221,3 tys. zł, w tym środki Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w wysokości 174 tys. zł oraz dotacja otrzymana przez Zarząd Cmentarzy Komunalnych od Wojewody Małopolskiego w wysokości 47 tys. zł.

Poza grobami wojennymi odrestaurowano również liczne zabytkowe pomniki nagrobne na terenie cmentarza Rakowickiego i starego cmentarza Podgórskiego. Prace sfinansowane ze środków Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa oraz Gminy Miejskiej Kraków. W ramach prac konserwatorskich, realizowanych w tym roku, na zlecenie ZCK, współfinansowanych ze środków Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa i Gminy, prowadzone były na cmentarzu Rakowickim prace przy **26 zabytkowych pomnikach nagrobnych** (nagrobkach i grobowcach), a łączny ich koszt wyniósł 488 tys. zł.

Na **cmentarzu Podgórskim** odrestaurowano natomiast 4 zabytkowe pomniki nagrobne – wartość tego zadania to 78 tys. zł.

Pomniki odrestaurowane na cmentarzu Rakowickim, to m.in.:

- grupa dwóch grobowców na pasie nr 26: grobowiec rodziny Lasockich i grobowiec rodziny Lanckorońskich – II etap konserwacji,
- grobowiec rodziny Brześciańskich na pasie nr 3,
- dwa nagrobki na grobie Franciszka i Kazimierza Matejków na pasie nr 5,
- płyta nagrobna na grobie Michała i Salomei Krzyszkowskich oraz Marianny Mianowskiej na pasie nr 7,
- grobowiec rodziny Zonerów na pasie nr 25,
- grupa dwóch grobowców na kwaterze IV b: grobowiec rodziny Bańkowskich oraz grobowiec Pauliny z Wolbeków Budkiewiczowej,
- grupa trzech grobów na pasie nr 25: grobowiec rodziny Kurów, nagrobek na grobie Franciszka Derpowskiego oraz nagrobek na grobie Antoniny Hermans,
- grobowiec rodziny Przybylskich na kwaterze U,
- grobowiec rodziny Piotrowskich na kwaterze III wraz z upamiętnieniem żołnierzy powstania kościuszkowskiego: Teofila Junoszy Piotrowskiego i Marcina Pade,
- grobowiec księdza Pawła Zrini Szyryna na pasie nr 45.

Pomniki odrestaurowane na cmentarzu Podgórskim, przy ul. Wapiennej:

- pomnik nagrobny na grobie rodziny Kawków, kwatera II a, rząd wschodni (II etap prac),
- grobowiec Stanisława Balickiego i rodziny Hoszowskich, kwatera I a, rząd południowy,
- pomnik nagrobny na grobie Rozalii Mól kwatera II a, rząd wschodni,
- pomnik nagrobny na grobie Michała Pirożka, kwatera II b, rząd wschodni.

Modernizacja cmentarza na Wzgórzach Krzesławickich

W tym roku zrealizowano modernizację cmentarza wojskowego na Wzgórzach Krzesławickich. Przedsięwzięcie zostało sfinansowane z dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wojewody Małopolskiego oraz środków własnych Gminy Miejskiej Kraków i Zarządu Cmentarzy Komunalnych w Krakowie.

Obszar **Fortu 49 „Krzesławice”**, na którego terenie znajduje się cmentarz wojskowy na Wzgórzach Krzesławickich został wpisany do rejestru zabytków w 1995 r. Cmentarz stanowi pomnik – mauzoleum ofiar. Jest miejscem spoczynku 440 Polaków zamordowanych przez hitlerowców w latach 1939-1941.

Inwestycja polegająca na przeprowadzeniu robót budowlano-konserwacyjnych prowadzona jest w dwóch etapach. W pierwszym etapie zakończonym w październiku wykonana została renowacja pomnika ze schodami oraz elementami, które temu pomnikowi towarzyszą oraz alejka. Odrestaurowane zostały m.in. rzeźba, będąca integralną częścią pomnika, schody oraz nagrobek z krzyżem. Odnowiono mur oporowy i wykonano słupki z łańcuchami, jak również ogrodzenie. Ponadto, przeprowadzono remont istniejącego ogrodzenia.

**Magiczny
Kraków**

W drugim etapie, którego realizacja nastąpi w przyszłym roku planuje się wykonanie remontu konserwatorskiego ok. 170 m ogrodzenia, zieleni niskiej, oraz wymianę oświetlenia i masztów flagowych.

Łączna wartość prac dla realizacji pierwszego etapu wyniosła 614 tys. zł, w tym środki z MKiDN, MUW, GMK i ZCK.